

Асқад Мухтор –ўзбек адабиётининг забардаст ижодкори.

Қўқон давлат музей кўриқхонаси филиали адабиёт музейи илмий ходими:

Нигора Тўрақулова.

Аннотатсия: Ушбу мақолада Асқад Мухтор ижоди, унинг ўзбек адабиётидаги ўрни, таржимонлик маҳорати, адабий меросининг аҳамияти қисқача ёритиб берилади.

Калит сўзлар: Асқад Мухтор, ўзбек адабиёти проза, таржимонлик, инсонпарварлик, жаҳон адабиёти, бадиий маҳорат.

Адабиёт инсоншунослик бўлиб, у кишиларнинг ички дунёсига чуқур кириб боради, уларнинг фаолияти сабабларини энг нозик чуқур туғуларигача ҳаммасини ранг-баранг қилиб очиб беради. Кишиларнинг қалбига психалогиясига ёзувчилар кирмаса ким ҳам киради. Халқимизда санъат асарлари ҳайратдан туғилади, деган нақл бор. Адабиёт ҳам сўз санъати десак янглишмаймиз. Тарих шунчаки ёзилиб қолмайди. Уни адабиётга меҳр қўйган санъаткор инсонларнинг ёзган асарларини ўқиганимиздагина тушуниб етамиз. Чунки тарихимизни мана шу адабиётимизсиз тасаввур қилиш қийин. Биз қанчалик юксак истеъдодли инсонлар ҳақида гапирмайлик шунча оздир. Уларнинг асарлари халқимиз орасига чуқур кириб бориб, инсонлар қалбидан ўзгача из қолдирганлиги алоҳида аҳамиятлидир. Мана шундай адиблардан бири халқимизнинг атоқли фарзанди Асқад Мухтор ҳақида гап кетганда кўз олдимизга “Опа –сингиллар”, “Чинор” каби қиссаларни кўз олдинга келтирасан киши.

Ёзувчи, шоир 1920 йил 23 декабрда Фарғона шаҳрида таваллуд топган. Шоир, ёзувчи драматург таржимон сифатида машҳур булган инсонлардан биридир. Асқад Мухторнинг ижоди фаолияти 1938 йилдан бошланади.

Унинг прозаси нафақат мамлакатимизда машҳур бўлибгина қолмай хорижий мамлакатларда ҳам танилди. Проза соҳасида 50- йилларнинг бошларида қалам тебратган Асқад Мухтор бу жанрда ҳам баракалли ижод қилди. Аввало ўз қаламини бир қатор ҳикоя ва очерклар ёзиш билан қайраб олгач 1957 йилда дастлабки тўнғич асари “Опа –сингиллар” романи бўлди. Шу қаторида “Қароқалпоқ қиссаси”, “Туғилиш” романларини ҳам яратилди. Бу асарлар ёзувчининг юксак маҳорат эгаси эканини кўрсатади. Асқад Мухтор фақатгина ёзувчи эмас, мохир таржимон ҳам эди. У таржимон сифатида дунё адабиётидаги таржима учун анча қийин бўлган мураккаб асарларни ўзбек тилида жозибадор қилиб сўзлатди. Жумладан: Софоклнинг “Шоҳ Эдип”, Пушкиннинг “Мис чавондоз”, “Холис рицарь”, Лермантовнинг “Испанлар ва қочоқлар”, Маяковскийнинг “Владимир” Блокнинг “Ўн икки поэмаларидир”.

Адиб ижодига кириб борар экансиз ундаги инсонийлик ва дунёқарашнинг кенглигига гувоҳ буласан. Бу эса унинг нафақат прозада, драматургия ва шеърятда

хам ўзига хос кучли эканлигини кўрсатиб туради.

Шу ўринда Николай Тиханов Асқад Мухтор ижодига баҳо бериб шундай деган:

“Асқад Мухторнинг поэзияси қувончли ходисадир. Унинг илк поэмасидаёқ ўзбек адабиёти учун янги бўлган индустриал мавзу кўтарилди, биринчи марта марен оловида тобланган ўзбек йигитининг образи яратилди. У шубхасиз катта истеъдод эгаси”.

Ўзбек адабиётшунос олими ва ёзувчи Найм Каримов эса уни:

“Ўзбек халқининг буюк адиби ўз ижодида Шарқ ва Ғарб адабиётини туташтирган, адабиёт билан фалсафани ягона танага айлантирган ақл билан пайванд қилинган ягона санъаткор эди”. деб таърифлайди.

Ҳақиқатда шоир ижодига назар солган киши ундаги ҳаққонийлик ва самимийликни ва жозибадорликни гувоҳи бўлади. Бир-бирига ҳамоҳанг асарлари адибнинг қай даражада эканлигини кўрсатиб туради. Унинг ижоди ўқувчини эзгуликка, тўғри фикрлашга ва инсоний қадриятларга ҳурмат билан қарашга чорлайди. Шу сабабли адибнинг ижоди ҳозирги кунда ҳам ўз аҳамиятини йўқотмай китобхонлар қалбида яшаб келмоқда.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. “Ўзбекистон адабиёти ва санъати газетаси” 15.2. 85. №7 сон.
2. “Халқ сўзи” газетаси 5. 06. 1997 йил №-20 сон.
3. Ақсад Мухтор. Танланган асарлар –Тошкент. Ғафур Ғулом номидаги нашриёти.